

**Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu**

**Tıbbi Hizmetler ve Teknikler
Bölümü /Tıbbi
Dökümantasyon ve Sekreterlik**

TDS 119.1-Davranış Bilimleri

Öğretim Görevlisi Asuman KÜÇÜKÖNER

**Davranış Düzlemi Sosyal
Statü**

TDS 119-Davranış Bilimleri

Hafta-2

STATÜ KAVRAMI

Statü kavramı kişiye ekonomik ve siyasal haklar veya ayrıcalıklar sağlayabilen toplumsal bir mevkiye karşılık gelmektedir. Weber'e göre başkaları tarafından toplumsal gruplara yüklenen onur ve saygınlık derecesi bakımından farklılaşmayı ifade etmektedir.

- Statü, kısaca davranış düzlemi içerisinde bireylerin bulundukları pozisyon ve sosyal ilişkiler alanıdır. Davranış düzlemi ise sınırları belirlenen davranışlar topluluğu olarak tanımlanabilir. Bireyler yaşamları boyunca farklı sosyal gruplara ve ilişkiler sistemine dahil olma zorunluluğundan dolayı çok sayıda davranış düzlemi ile karşı karşıyadır. Bireysel davranışlar davranış düzlemi içinde anlam kazanır ve sosyal davranışlar haline döner.

Statülerin genel olarak özellikleri

- Bazı statüler doğuştan vardır, bazıları ise sonradan kazanılır.
- Aynı anda birden çok statüye sahip olunabilir.
- Bazı statüler doğumdan ölüme kadar değişmezken bazıları daha kolay değişir.
- Her statü belli kurallara bağlıdır.
- Statüler arası ilişki ağı vardır.
- Statüler toplumdan topluma değişiklik gösterebilir.

- Bazı statüler doğuştan vardır, bazıları ise sonradan kazanılır:

İnsanların statülerinin bazıları doğuştan getirdiği statüler olmasına karşın, bazıları da bireysel çabalarla oluşturulmuş statülerdir.

Verilmiş Statüler: Bireyin kazanmak için herhangi bir çaba sarf etmediği, doğuştan gelen statülerdir. Örneğin, cinsiyet, ırk, zengin ya da yoksul bir ailenin çocuğu olmak gibi.

Kazanılmış Statüler: Bireyin doğuştan sahip olmadığı, yaşam içerisinde kendi çaba, beceri, yetenek ve başarısı sonucunda ulaştığı toplumsal konumdur. Eğitim ve fırsat eşitliği bireylerin farklı statülere ulaşmalarında önemli bir faktördür. Öğretmen, doktor, öğrenci, anne-baba olmak gibi.

- Bireyin sahip olduğu statüler arasında en etkin olanına “anahtar statü” denir. Anahtar statü, bireyin o toplumdaki veya bulunduğu ortamdaki en temel görevlerini ve kimliğini belirler. İlk tanışılan kişiye sorulan en önemli sorulardan biri, "ne iş yapıyorsunuz?" sorusudur. Çünkü ona nasıl davranılacağı, onun toplumdaki yeri bu soruya verdiği yanıtla bulunabilir. Ekonomik değerlerin önemli olduğu toplumlarda anahtar statü, genellikle kişinin mesleğidir. Toplum, bireyi bu pencereden görecektir ve bireyi anahtar statüsüne göre yorumlayacaktır. Örneğin, bir kadının evindeki anahtar statüsü eş ya da anne olmaktadır.

Ekonomik değerlerin önemli olduğu toplumlarda anahtar statü, genellikle kişinin mesleğidir. Toplum, bireyi bu pencereden görecektir ve bireyi anahtar statüsüne göre yorumlayacaktır. Örneğin, bir kadının evindeki anahtar statüsü eş ya da anne olmaktadır.

- Bazı statüler doğumdan ölüme kadar değişmezken bazıları daha kolay değişir: Cinsiyetin doğumdan ölüme kadar aynı kaldığı söylenebilirken; meslek, yaş, mal varlığı ve dış görünüşün değişken olduğu görülmektedir.

Toplumların yapısına göre statü değişimi olarak sosyal hareketlilikten bahsedilebilir. Sosyal hareketlilik, bireylerin sosyal yapı içindeki yerlerini değiştirmelerine ilişkin bir kavramdır. Bu kavram aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya oluşan dikey hareketlilik ve aynı sosyal tabakadaki hareketliliği gösteren yatay hareketlilik olarak karşımıza çıkmaktadır

Bir örgütte muhasebe müdürü olarak çalışan kişinin farklı bir örgütte aynı pozisyona geçmesi yatay hareketlilik iken, bir işçinin yeni bir işletme kurması aşağıdan yukarıya doğru dikey hareketlilik; bir işletme sahibinin iflas etmesi ise yukarıdan aşağıya doğru dikey hareketliliktir. Sosyal hareketlilik sonucu bireylerin tüketim davranışları da değişiklik göstermektedir.

Her statü belli kurallara bağlıdır: Kişilerin sosyal düzende içinde bulundukları statüye uygun davranışlarda bulunması gerekir. Bir şirketin müdürü iş yerinde müdür, evde eş ve baba, aile büyüklerinin yanında ise çocuk statüsündedir. Bir müdürün evde de eşine ve çocuklarına müdür olarak davranması beklenenin aksi yönünde bir davranış olacaktır.

Statüler arası ilişki ağı vardır: Bir bireyin sahip olduğu statüler birbirinden bağımsız değildirler. Aralarında çeşitli ilişkiler vardır. Bireyin yaşı, mesleği, oturduğu ev, kullandığı araba birbirini tamamlayıcı özellikler taşır. Birey 10 yaşında evli olamaz ya da araba kullanamaz. Meslek sahibi değildir. Bunların olması için belli bir yaşa, eğitime, tecrübeye ihtiyaç vardır.

Statüler toplumdan topluma değişiklik gösterebilir: Toplumun bize dayattığı başarı ölçütleri her daim geçerli ve evrensel ölçütler değildir. Yüksek statüye yol açan özellikler ve beceriler, dünyanın her yerinde ve tarihin bir kesitinde geçerliliğini korurken, başka bir yerde ve başka bir zamanda son derece alakasız görünür. Bu durumda sözü edilen statü, içinde bulunulan toplumun şartlarına göre belirlenir ve yine şartların değişmesiyle beraber değişiklik gösterebilir. Örneğin, günümüzde Amerika'da doktorluk yüksek statülü bir konum sayılırken, Orta Çağ'da Avrupa'da din adamlığı yüksek statü sayılmaktaydı. Hatta Ortaçağ'da doktorluk yapanlara kötü gözle bile bakılmıştır.

Aynı ülkede toplumsal değişme ile birlikte statü değişimleri gözlenebilir. Eskiden devlet memurluğu toplumda saygınlık uyandırırken, günümüzde az para kazandıran bir meslek gözüyle bakıldığı için popülerliğini kaybetmiştir.

Statü Faktörleri ve Statü Sembolleri

Her davranış düzlemi içerisinde statüyü belirleyen faktörler bulunmaktadır. Statüyü etkileyen faktörler, bireyin yetenekleri, eğitim seviyesi, sahip olunan meslek, yaş ve cinsiyet durumu olarak belirlenmiştir.

- Bireysel yetenekler, davranış düzlemi içerisinde bireylerin yapabilecekleri işlerin belirleyicisi durumundadır. Her davranış düzleminde bireylerden istenen görevler vardır. Bu görevleri yerine getirecek kişide bulunması beklenen yetenek ve özellikler, söz konusu statüyü işgal edecek kişiler için oluşturulmuştur. Bu durum, statüler arasındaki önem farkını belirleyecektir.

- Davranış düzlemi içerisinde statünün gerektirdiği eğitim seviyesi de önemli bir statü belirleyicisidir. Eğer statünün özelliği gereği kişide yüksek eğitim seviyesi aranıyorsa bu statünün önemi, düşük seviyede eğitim gerektiren statülere göre daha fazla olmaktadır. İçinde yaşanılan kültür ortamında hangi mesleklerin önem taşıdığı ve ne tür bir değer atfedildiği o mesleğin taşıdığı statü faktörü açısından önemlidir. Yaş faktörü de terfi konusunda avantaj sağladığı durumlarda önemli bir statü faktörü olarak görülebilir.

- Cinsiyet açısından bazı durum ve şartlarda erkek olmak kadın olmaya göre görece bir üstünlük sağlarken, bazı durumlarda ise kadın olmak statü faktörü açısından görece bir üstünlük sağlayabilmektedir. Sosyal statüyü belirleyen şartlar açısından bireyin mensup olduğu aile, bireyin eğitim durumu, işi, derisinin rengi, cinsiyeti ve serveti gibi değerler ön plana çıkarken; günümüz toplumlarında bireylerin toplumsal kimliklerinin temeli olarak boş vakit uğraşları ve tüketim alışkanlıkları giderek daha çok önem kazanmaktadır.

- Belli statülerdeki bireylerin o statüde olmaktan dolayı elde ettiği imkanlara ise statü sembolleri denir. Aynı davranış düzlemi içerisinde bireylerin kıyafetlerinin renk, kalite ve markası, ofislerin döşenme şekli ve kullanılan ofis araçlarının kalitesi, sahip olunan özel otomobilin markası hatta evlilik yüzüğü bile bir statü sembolü olarak görülebilir.

- Evlere ekonomik aletlerin girmeye başladığı 1960'lı, 1970'li yıllarda, buzdolabı ya da çamaşır makinesine sahip olmak kendi başına bir statü sembolü iken, şimdi hangi model, ne marka aletlerin kullanıldığı sınıfsal bir farklılığa işaret etmektedir. Günümüzde plazma televizyonlar, çift kapılı çok fonksiyonlu buzdolaplar örneklerinde olduğu gibi eşyaların kalite, şıklık veya fonksiyon açısından sağladıkları üstünlükler birer statü sembolü olarak görülmektedir.

